

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص

مصوبات و استفساریه‌های سال ۱۳۹۱

برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان

تحقیق و تنقیح

محمد بزرگر خسروی، حسین فاتحی زاده، فهیم مصطفی زاده، محمدحسن باقری

بازبینی و نظارت علمی

کاظم کوهی اصفهانی، محمدهادی توکل پور، سلمان عمرانی

پژوهشگاه شورای نگهبان

عنوان و نام پدیدآور: مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات و استفساریه‌های
سال ۱۳۹۱، برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان
مشخصات ناشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۳.
۵۷۲ ص.
ISBN : 978-600-95306-0-1

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپای مختصر
یادداشت: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است
یادداشت: تحقیق و تنقیح: محمد برزگر خسروی، حسین فاتحی‌زاده، فهیم مصطفی‌زاده،
محمدحسن باقری
شناسه افزوده: ۱. برزگر خسروی، محمد، ۱۳۶۲- ۲. کوهی اصفهانی، کاظم، ۱۳۵۸-
۳. توکل‌پور، محمدهادی، ۱۳۶۴- ۴. عمرانی، سلمان، ۱۳۶۰-
۵. شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان
شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۸۲۱۲۰

**مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص
مصوبات و استفساریه‌های سال ۱۳۹۱
برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان**

تحقیق و تنقیح: محمد برزگر خسروی، حسین فاتحی‌زاده، فهیم مصطفی‌زاده، محمدحسن باقری

بازبینی و نظارت علمی: کاظم کوهی اصفهانی، محمدهادی توکل‌پور، سلمان عمرانی

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: بهار ۱۳۹۴ - تیراژ: ۳۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۳۰۶-۰-۱

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه شهید دهقانی‌نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲،

تلفکس: ۸۸۳۲۵۰۴۵

www.shora-rc.ir

nashr@shora-rc.ir

فهرست مطالب

مقدمه ۱

فصل اول - قوانین مصوب مجلس ۴

- ۱- قانون اصلاح پروتکل مونترال در مورد مواد کاهنده لایه ازن مصوب یازدهمین اجلاس اعضاء - پکن (۱۲-۸ آذرماه ۱۳۷۸ هجری شمسی برابر با ۲۹ نوامبر تا ۳ دسامبر ۱۹۹۹ میلادی) مصوب ۱۳۹۰/۱۲/۱۵..... ۷
- ۲- قانون صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولت‌های خارجی مصوب ۱۳۹۰/۱۲/۱۷..... ۱۰
- ۳- قانون نظارت مجلس بر رفتار نمایندگان مصوب ۱۳۹۱/۱/۱۵..... ۱۳
- ۴- قانون اجازه افزایش سرمایه و سهام ایران در بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه (IBRD) و مؤسسه توسعه بین‌المللی (IDA) از مؤسسه‌های وابسته به گروه بانک جهانی مصوب ۱۳۹۱/۱/۱۵..... ۳۴
- ۵- قانون موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری گینه بیسائو مصوب ۱۳۹۱/۱/۱۵..... ۳۶
- ۶- قانون موافقتنامه کمک و همکاری متقابل در مورد موضوعات گمرکی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری خلق چین مصوب ۱۳۹۱/۱/۱۵..... ۳۸
- ۷- قانون موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری غنا مصوب ۱۳۹۱/۱/۱۵..... ۴۰
- ۸- قانون موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت اتحادیه کومور مصوب ۱۳۹۱/۱/۱۶..... ۴۲
- ۹- قانون موافقتنامه بازرگانی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اکوادور مصوب ۱۳۹۱/۱/۲۰..... ۴۴
- ۱۰- قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آفریقای جنوبی در مورد کمک متقابل بین گمرک‌های آنها مصوب ۱۳۹۱/۱/۲۰..... ۴۶

- ۱۱- قانون موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات‌های بر درآمد بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سنگال مصوب ۱۳۹۱/۱/۲۳ ..... ۴۸
- ۱۲- قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و برنامه اسکان انسانی سازمان ملل متحد جهت تأسیس دفتر زیستگاه (هیبتات) سازمان ملل متحد برای کاهش بلایا در تهران مصوب ۱۳۹۱/۱/۲۳ ..... ۵۰
- ۱۳- قانون تصویب احکام و مصوبات بیست و چهارمین کنگره اتحادیه جهانی پست منعقد شده در ژنو سال ۲۰۰۸ میلادی (۱۳۸۷ هجری شمسی) مصوب ۱۳۹۱/۱/۲۳ ..... ۵۴
- ۱۴- قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر مصوب ۱۳۹۱/۱/۲۹ ..... ۵۸
- ۱۵- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون لغو ضرورت تصدیق رسمی اسناد دولتی بیگانه مصوب ۱۹۶۱ میلادی برابر با ۱۳۴۰ هجری شمسی مصوب ۱۳۹۱/۱/۲۹ ..... ۶۰
- ۱۶- قانون افشای نقض حقوق بشر توسط آمریکا و انگلیس در جهان امروز مصوب ۱۳۹۱/۲/۳ ..... ۶۳
- ۱۷- قانون اجازه افزایش سهمیه دولت جمهوری اسلامی ایران در صندوق بین‌المللی پول و پذیرش اصلاحیه اساسنامه آن مصوب ۱۳۹۱/۲/۵ ..... ۶۷
- ۱۸- قانون اصلاح ماده (۱) قانون هدفمندکردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۷ ..... ۶۹
- ۱۹- قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ ..... ۷۱
- ۲۰- قانون تسری فوق‌العاده خاص کارمندان سازمان‌های پزشکی قانونی کشور و انتقال خون ایران به کارمندان سازمان دامپزشکی کشور و سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ ..... ۷۹
- ۲۱- قانون اساسنامه شرکت بین‌المللی اسلامی تأمین مالی تجاری (وابسته به بانک توسعه اسلامی) مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ ..... ۸۳
- ۲۲- قانون اصلاح مواد (۱۹۶) و (۱۹۷) آیین‌نامه داخلی مجلس مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ ..... ۸۸
- ۲۳- قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان منطقه‌ای دریای پاک مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ ..... ۹۷
- ۲۴- قانون اصلاحیه ضمیمه سوم و پیوست (۱) ضمیمه ششم قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به ضمیمه (۳)، (۴) و (۶) کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتی‌ها مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ ..... ۱۰۳
- ۲۵- قانون موافقتنامه تأسیس دالان حمل و نقل و گذر بین‌المللی بین دولت‌های جمهوری اسلامی ایران، سلطان‌نشین عمان، قطر، ترکمنستان و جمهوری ازبکستان (موافقتنامه عشق‌آباد) مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ ..... ۱۰۵

- ۲۶- قانون حذف نام پست‌بانک از فهرست شرکت‌های مشمول واگذاری قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹..... ۱۰۷
- ۲۷- قانون موافقتنامه حمل و نقل بین‌المللی جاده‌ای کالا و مسافر بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اسلامی پاکستان مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹..... ۱۱۲
- ۲۸- قانون اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۹۱/۲/۳۰..... ۱۱۴
- ۲۹- قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۲/۳۰..... ۱۵۹
- ۳۰- قانون موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات‌های بر درآمد و سرمایه و تشریفات (پروتکل) الحاقی مربوط بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلوانی مصوب ۱۳۹۱/۲/۳۱..... ۱۷۳
- ۳۱- قانون افزایش سرمایه جمهوری اسلامی ایران در صندوق اوپک برای توسعه بین‌المللی مصوب ۱۳۹۱/۲/۳۱..... ۱۷۶
- ۳۲- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون ورود موقت مصوب ۱۳۹۱/۲/۳۱..... ۱۷۸
- ۳۳- قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مؤسسه منطقه‌ای استانداردسازی، ارزیابی انطباق، تأیید صلاحیت و اندازه‌شناسی (ریسکام) مصوب ۱۳۹۱/۴/۱۴..... ۱۸۳
- ۳۴- قانون تمدید مهلت جذب اعتبارات پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۴/۱۴..... ۱۸۶
- ۳۵- قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در فدراسیون بین‌المللی آموزش اولیاء مصوب ۱۳۹۱/۵/۱..... ۱۸۸
- ۳۶- قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۵/۱..... ۱۹۳
- ۳۷- قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المللی مخابرات هوانوردی مصوب ۱۳۹۱/۵/۴..... ۲۰۰
- ۳۸- قانون تعیین تکلیف استخدامی مربیان حق‌التدریسی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور به رسمی و پیمانی مصوب ۱۳۹۱/۵/۸..... ۲۰۳
- ۳۹- قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در فدراسیون بین‌المللی اتحادیه زنبورداران مصوب ۱۳۹۱/۵/۱۱..... ۲۰۸
- ۴۰- قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در انجمن بین‌المللی پارک‌های علمی مصوب ۱۳۹۱/۵/۱۱..... ۲۱۰

- ۴۱- قانون تعیین حدود مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایرانی مصوب ۱۳۹۱/۵/۱۱..... ۲۱۲
- ۴۲- قانون استفساریه قانون ابطال اسناد و فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه مصوب ۱۳۷۱ مصوب ۱۳۹۱/۵/۱۱..... ۲۱۶
- ۴۳- قانون تشریفات (پروتکل) اصلاحی موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و برنامه اسکان انسانی سازمان ملل متحد جهت تأسیس دفتر زیستگاه (هیتات) سازمان ملل متحد برای کاهش بلایا در تهران مصوب ۱۳۹۱/۵/۱۵..... ۲۱۹
- ۴۴- قانون الحاق تشریفات (پروتکل) آمادگی، واکنش و همکاری منطقه‌ای در مبارزه با سوانح آلودگی نفتی الحاقی به کنوانسیون چهارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر مصوب ۱۳۹۱/۵/۱۵..... ۲۲۱
- ۴۵- قانون الحاق یک تبصره به بند (ب) ماده (۲۰) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۱/۵/۱۷..... ۲۲۴
- ۴۶- قانون موافقتنامه حمل و نقل هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه و تشریفات (پروتکل) الحاقی آن مصوب ۱۳۹۱/۵/۱۷..... ۲۲۶
- ۴۷- قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در انجمن جهانی زیرساخت‌های حمل و نقل دریایی بیانک (PIANC) مصوب ۱۳۹۱/۵/۱۷..... ۲۲۸
- ۴۸- قانون اصلاح ماده (۶۱) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۹۱/۶/۲۱..... ۲۳۱
- ۴۹- قانون تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۹۱/۷/۱۹..... ۲۳۴
- ۵۰- قانون اصلاح بند (د) ماده (۳) قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۹۱/۷/۱۹..... ۲۳۶
- ۵۱- قانون الحاق دو تبصره به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۹۱/۷/۱۹..... ۲۴۱
- ۵۲- قانون اصلاح جزء (۱) بند (۲۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۷/۲۳..... ۲۴۵
- ۵۳- قانون حمایت از سرمایه‌گذاری‌های عمرانی و تولید ملی و اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۷/۳۰..... ۲۴۹
- ۵۴- قانون اصلاح بند (و) ماده (۴۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۱/۸/۱۴..... ۲۵۴
- ۵۵- قانون اصلاح قانون دریایی ایران مصوب ۱۳۹۱/۸/۱۶..... ۲۵۹
- ۵۶- قانون الحاق یک تبصره به بند (۴۴) و یک تبصره به بند (۴۵) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۸/۲۳..... ۲۷۱

- ۵۷- قانون موافقتنامه همکاری حقوقی و قضایی در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق مصوب ۱۳۹۱/۹/۱۸..... ۲۷۳
- ۵۸- قانون موافقتنامه همکاری حقوقی و قضایی در امور مدنی و احوال شخصیه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق مصوب ۱۳۹۱/۹/۱۸..... ۲۷۸
- ۵۹- قانون موافقتنامه استرداد مجرمین بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق مصوب ۱۳۹۱/۹/۱۸..... ۲۸۶
- ۶۰- قانون رفع موانع اجرایی قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی و نحوه مجازات متخلفان مصوب ۱۳۹۱/۹/۲۹..... ۲۹۳
- ۶۱- قانون چگونگی تأمین عوارض شهرداری و هزینه انشعاب‌های مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی احداث شده توسط خیران مصوب ۱۳۹۱/۹/۲۹..... ۲۹۹
- ۶۲- قانون الحاق کمیته امداد امام خمینی(ره) و جمعیت هلال احمر به فهرست نهادها و مؤسسات مشمول ماده (۱۷۲) اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۹/۲۹..... ۳۰۳
- ۶۳- قانون موافقتنامه معاضدت حقوقی در امور مدنی و کیفری بین جمهوری اسلامی ایران و بوسنی و هرزگوین مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲..... ۳۰۷
- ۶۴- قانون موافقتنامه استرداد مجرمین بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تاجیکستان مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲..... ۳۱۱
- ۶۵- قانون موافقتنامه استرداد مجرمین بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بلاروس مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲..... ۳۱۶
- ۶۶- قانون موافقتنامه همکاری قضایی در امور مدنی و تجاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک خلق الجزایر مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲..... ۳۲۰
- ۶۷- قانون اصلاح قانون سرباز قهرمان مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۳..... ۳۲۴
- ۶۸- قانون اصلاح ماده (۵۳) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۶..... ۳۲۷
- ۶۹- قانون اصلاح قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲۶..... ۳۳۷
- ۷۰- قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴..... ۳۶۵
- ۷۱- قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی-۸) مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱..... ۳۶۸
- ۷۲- قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱..... ۳۷۳
- ۷۳- قانون سه دوازدهم بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۲۷..... ۴۱۶

فصل دوم- اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران ۴۵۱

۴۲۷ .....اصلاح اساسنامه شرکت ارتباطات زیرساخت مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۹.....

۴۳۸ .....اساسنامه شرکت شهرک‌های کشاورزی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۹.....

۴۴۰ .....اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی دارویی و تجهیزات پزشکی مصوب ۱۳۹۰/۱۰/۴.....

۴۴۷ .....اصلاح اساسنامه شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای مصوب ۱۳۹۱/۱/۲۰.....

۴۵۳ .....اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۳.....

۴۶۳ .....اساسنامه سازمان بیمه سلامت ایران مصوب ۱۳۹۱/۳/۷.....

۴۷۰ .....اصلاح اساسنامه شرکت فناوری اطلاعات ایران مصوب ۱۳۹۱/۴/۲۵.....

۴۷۴ .....اصلاح اساسنامه صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون مصوب ۱۳۹۱/۵/۲۲.....

۴۷۷ .....اصلاح اساسنامه سازمان منطقه آزاد تجاری- صنعتی ماکو مصوب ۱۳۹۱/۶/۵.....

۴۸۰ .....اصلاح اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی مصوب ۱۳۹۱/۶/۲۹.....

۴۸۳ .....اساسنامه صندوق بیمه کشاورزی مصوب ۱۳۹۱/۸/۱۰.....

۴۹۱ .....اصلاح اساسنامه شرکت طراحی و ساخت موتور هوایی مصوب ۱۳۹۱/۸/۲۱.....

۸۶- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران مصوب ۱۳۹۱/۹/۱.....

فصل سوم - استفساریه‌ها ۵۲۹

۸۷- استفساریه مقام معظم رهبری در خصوص اصول هشتاد و پنجم (۸۵) و یکصد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی.....

۵۰۱.....

۸۸- استفساریه عضو حقوقدان شورای نگهبان در خصوص اصل یکصد و سیزدهم (۱۱۳) قانون اساسی.....

۵۱۳.....

۸۹- استفساریه مقام معظم رهبری در خصوص اصل هفتاد و پنجم (۷۵) قانون اساسی.....

۵۲۰.....

۹۰- استفساریه رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص اصل یکصد و سی و ششم (۱۳۶) قانون اساسی.....

۵۴۴.....

۹۱- استفساریه مقام معظم رهبری در خصوص اصل پنجاه و دوم (۵۲) قانون اساسی.....

۵۴۸.....

۶۶۷.....**نمایه‌ی اصول قانون اساسی**

مقدمه

«شورای نگهبان» به عنوان نهاد پاسداری‌کننده از موازین شرع و قانون اساسی، وظیفه‌ی خطیر بررسی کلیه‌ی مصوبات مجلس شورای اسلامی و اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران را به عنوان یکی از وظایف مصرح خویش در قانون اساسی بر عهده دارد تا تمامی قوانین و مقررات لازم‌الاجرا در جمهوری اسلامی ایران، مغایرتی با موازین شرع و قانون اساسی نداشته باشد. بدین‌سان، مجموعه نظرات ابرازی از سوی این نهاد در خلال بررسی مصوبات مجلس شورای اسلامی و اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و برای آحاد افراد جامعه قابل استفاده است؛ چه آنکه این نظرات، از جهتی شأن علمی و نظری دارد که می‌تواند مورد استفاده‌ی عموم علاقه‌مندان، به‌ویژه مجامع علمی - پژوهشی واقع شود و از جهتی دیگر، برای تنظیم قوانین و مقررات مورد نیاز در کشور، می‌تواند مورد توجه و استفاده‌ی سیاست‌گذاران و نقش‌آفرینان عرصه‌ی تقنین و اجرا قرار گیرد.

مقام معظم رهبری نیز در دیداری که با اعضای شورای محترم نگهبان در تاریخ ۱۳۷۹/۴/۲۸ داشتند، با تأکید بر اهمیت نظرات شورای نگهبان، خطاب به آنها فرمودند: «... مردم، مطلع نیستند... لازم است یک روال اطلاع‌رسانی منظم و مرتبی باشد که مردم در جریان قرار بگیرند، یا نظرات شورا مدون بشود و در اختیار اهل علم، حقوقدان‌ها، فقها و متخصصین بخش‌های مختلف گذاشته بشود؛ دانشگاه‌ها و حوزه‌ها ببینند و در جریان مباحث قرار گیرند؛ بیان شود در مورد این ماده‌ای که آنجا آمده، چه بحث‌هایی شده، تا رد شده است و چه اشکالاتی بود و بعد آن اشکالات، رفع شد، یا تصویب شد و از این قبیل... الآن شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود. ... اینها چیزهایی است که بعد برای دیگری منبع و مدرک خواهد شد.»

بر همین اساس و در راستای پاسخگویی به این مطالبه‌ی به‌حق مقام معظم رهبری، با تشکیل «مرکز تحقیقات شورای نگهبان»، انجام فعالیت‌های علمی پیرامون نظرات مطرح در جلسات شورای نگهبان به عنوان یکی از مأموریت‌های این مرکز، در چند سطح مختلف در دستور کار قرار گرفت. تدوین مجموعه نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی، تدوین مجموعه نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان راجع به اصول قانون اساسی، تدوین مجموعه نظرات فقهی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات دیوان عدالت اداری، تدوین نظرات

فقهی و حقوقی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی، پیاده‌سازی، تنظیم و تدوین مشروح مذاکرات جلسات شورای نگهبان و در نهایت، استخراج مبانی نظرات و دلایل آرای شورای نگهبان، از جمله طرح‌هایی بود که برای عینیت بخشیدن به این مهم طراحی شد.

«مبانی نظرات شورای نگهبان» یا به عبارت دیگر «نظرات استدلالی شورای نگهبان»، که استخراج آنها در این مرکز در قالب مجموعه‌ای منسجم و منظم به عنوان یکی از مهم‌ترین برنامه‌ها تعریف شده، عبارت است از: مجموعه استدلال‌های فقهی، حقوقی و همچنین قرائن، امارات و برداشت‌هایی که اعضای محترم شورای نگهبان در جلسات بررسی مصوبات مجلس شورای اسلامی، بررسی اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران، بررسی اصول قانون اساسی برای ارائه‌ی نظریه تفسیری و... در خلال مباحث خویش بیان کرده‌اند. این مجموعه از استدلال‌ها و برداشت‌ها، در قالب یک دسته‌بندی منظم و منطقی براساس دیدگاه‌های مختلف مطرح شده در مذاکرات اعضای شورای نگهبان و با استناد و مستنبط از آن، به تفکیک هر ماده از مصوبه یا سؤال و استفسار، استخراج، تنقیح و تدوین شده است. هدف از تهیه‌ی این مجموعه، آشنا ساختن مخاطبان به‌ویژه مجامع حوزوی و دانشگاهی و مراجع قانون‌گذاری، سیاست‌گذاری و اجرایی کشور با مبانی و ادله‌ی فقهی و حقوقی نظرات شورای نگهبان است.

نخستین ثمره‌ی این فعالیت علمی، پیش‌تر در سال ۱۳۹۱ با انتشار کتابی تحت عنوان «مبانی آراء و نظرات شورای نگهبان (مستنبط از مشروح مذاکرات سال ۱۳۸۷)» به زیور طبع آراسته شده بود. سپس در پاییز سال ۱۳۹۳ کتاب دوم از این مجموعه با اندکی تغییر در شکل و محتوا نسبت به کار پیشین، تحت عنوان «مبانی نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات و استفساریه‌های سال ۱۳۹۰ (برگرفته از مشروح مذاکرات شورای نگهبان)» به محضر جامعه‌ی علمی و اجرایی کشور تقدیم شد. کتاب حاضر نیز، کتاب سوم از این مجموعه است که به یاری خداوند در فاصله‌ی اندک از کتاب پیشین به محضر علاقه‌مندان تقدیم می‌شود.

این کتاب در سه بخش کلی، مجموعه نظرات استدلالی مربوط به مصوبات مجلس شورای اسلامی، اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران و استفساریه‌های انجام‌شده از شورای نگهبان را در بر می‌گیرد که مربوط به سال ۱۳۹۱ است. در اینجا توضیح این نکته برای خوانندگان محترم ضروری است که از آنجا که بسیاری از موضوعات مورد بررسی در شورای نگهبان، به ویژه مصوبات مجلس شورای اسلامی، ممکن است به دلیل ایراد مغایرت برخی از مواد مصوبه با قانون اساسی یا موازین شرعی، چندین مرتبه در فواصل مختلف و گاهی در طی چندین سال، بین مجلس و شورای نگهبان رفت و برگشت داشته باشد، ملاک زمانی مدّ نظر برای ذکر موضوعات در این کتاب، زمان تصویب نهایی آن مصوبه یا اعلام نظر نهایی شورای نگهبان در خصوص سؤال یا استفسار انجام شده است. بر این اساس، مجموعه‌ی کلیه‌ی مصوبات مجلس یا هیئت وزیران که در

سال ۱۳۹۱ به تأیید شورای نگهبان رسیده و به «قانون» تبدیل شده‌اند و همچنین کلیه‌ی استفساریه‌هایی که در سال ۱۳۹۱ از سوی شورای نگهبان بررسی و پاسخ گفته شده‌اند، در این مجموعه گردآوری شده است. همچنین کلیه‌ی مصوباتی که به دلیل بروز اختلاف بین مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان، بر اساس اصل ۱۱۲ قانون اساسی برای رفع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شده‌اند و این مجمع در سال ۱۳۹۱ نسبت به آنها تعیین تکلیف کرده است، در این مجموعه گرد آمده‌اند، هر چند تاریخ تصویب این موضوعات در مجلس و یا مذاکرات مربوط به آن در شورای نگهبان، مربوط به سال‌های پیش از ۱۳۹۱ باشد.

ترتیب در نظر گرفته شده برای ذکر هر یک از موضوعات، در هر یک از بخش‌های سه‌گانه‌ی این کتاب نیز، ترتیب تاریخی نهایی شدن آن موضوع، از ابتدای سال ۱۳۹۱ تا انتهای این سال است. پژوهشکده شورای نگهبان امیدوار است با تولید و عرضه‌ی این مجموعه، علاوه بر حرکت در جهت تحقق بخشی از منویات مقام معظم رهبری، خواسته‌ی جامعه‌ی علمی کشور و همچنین مراکز سیاست‌گذاری، تقنینی و اجرایی کشور را پاسخ گفته باشد. مسلماً انتشار و عرضه‌ی چنین آثاری می‌تواند ثمره‌ی بیش از سی سال مجاهدت و تلاش شورای نگهبان در پاسداری از شرع و قانون اساسی را در اختیار کلیه‌ی علاقمندان، به ویژه محافل علمی و پژوهشی، اعم از دانشگاهی و حوزوی قرار دهد و به غنی‌تر شدن هر چه بیشتر مباحث فقهی و حقوقی در کشور کمک کند.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

پژوهشکده شورای نگهبان

زمستان ۱۳۹۳